

Shri R R Lakshmi College

Name :- Vasanti Madhavi S.

Std :- T.Y B.A

Rollno :- 299

PRN no :- CoC2025299

S. Signa :- @madhavi

T. Signa :-

Q:1. रिजर्व બેંક ઓફ ઇન્ડિયા (RBI) ના નાણાકીય નીતિ વિશે વિસ્તૃત માહિતી આપો?

પ્રસ્તાવના :-

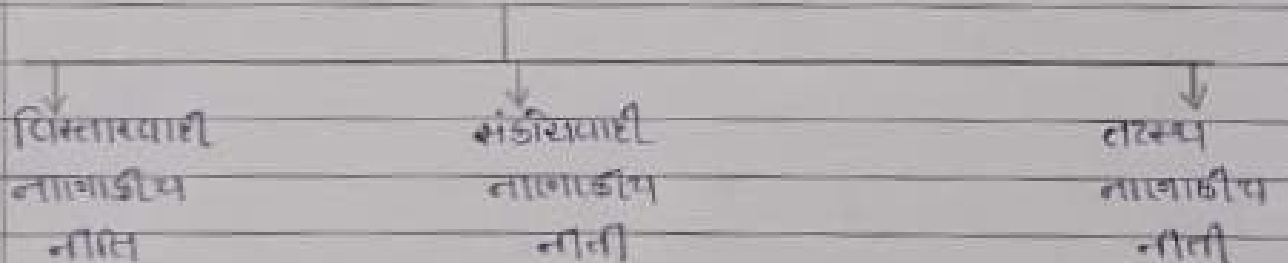
રિઝર્વ બેંક ઓફ ઇન્ડિયા (RBI) ભારતનું કેન્દ્રીય બેંક છે. તે ૧૯૩૬માં સ્થાપિત થયું હતું. તેનું મુખ્ય કાર્ય ભારતના આર્થિક સ્થિતિના અભ્યાસનું છે. તેમા નાણાકીય નીતિ એક મહત્વપૂર્ણ ભાગ છે. નાણાકીય નીતિ દ્વારા RBI આર્થિક વૃદ્ધિ માંડવારીના નિયંત્રણ રોકવારી અને નાણાકીય ક્ષેત્રની સ્થિતિ પર અસર કરી છે. આ નીતિની RBI ની ઇન્ટરની પોલિસી ડાયરેક્ટરી (IPD) દ્વારા નક્કી કરવામાં આવી છે જે ૨૦૧૬ માં સંશોધિત છે. અને તેમા ૬ સભ્યો રાખે છે.

નાણાકીય નીતિ શું છે? :-

નાણાકીય નીતિ એ એક એવા સાધનોની સમુહ છે. જેની ઉપયોગ રાષ્ટ્રની મધ્યમ બેંક દ્વારા એકંદર નાણાં પુરવઠાની નિયંત્રિત કરવા અને આર્થિક વિકાસની પ્રોત્સાહન આપવા માટે કરવામાં આવી છે.

નાણાકીય નીતિના પ્રકારો :-

નાણાકીય નીતિના પ્રકારો

આ માટે નાણાકીય નીતિઓના પ્રકારો ધિજાના આંતરિક અર્થતંત્ર ઉપર અને અને ધિજો સારીના આર્થિક વધાર ઉપર અભાગ અસર કરી

• विस्तारवादी नाणाधीय नीति :-

पैसे वधारी व्याज घटाडी अपसंज्ञ यसापी .

लक्षण	परिणाम
उद्देश्य	आर्थिक वृद्धि वधाखा, ज्येष्ठकारी घटाखा, नही दुर कखा
साधननी विधायोग	रिपीरिट घटाडी, CRR/SLR घटाडी OMG द्वारा जोडस जारी रिजर्व रिपी घटाडी
असर	लानि सस्ती → रीडाण अर्थ वधि → उद्योग चाल ↑ GDP वृद्धि ↑
अणिम	भांधवारी वधा शडी

उदाहरण :-
 CRR 37- घटाया → ₹ 10 लाख इरोड ना लिखवाडी उभेराई.
 भां रिपीरिट 4.00% सुधा घटाखा

• संडीयवादी नाणाधीय नीति :-

पैसे घटाडी, व्याज वधाारी, भांधवारी रोडी

लक्षणा	वार्णन
उद्देशता	भविष्यारी निगात्रण, व्यर्षतंत्रने व्योवरीट च्याचा व्यावपु.
भाषनीनी उपयोग	रिपो रे वधारी, एवर/SLR वधारी एम० इम० जोळ वधारी, रिपर्स रेपो रे वधारी.
व्यस्तर	लोन मोधी \rightarrow जयं घट्टे डेपॉर घट्टे \rightarrow भांग घट्टे भांदावारी ७
अभिपन्न	पृष्ठि हाभा पडी उडे.
<p>उदाहरण :- भांदावारी पर \rightarrow रिपोरेट 6.50% सुगत व्यर्षी ०.१०% \rightarrow २ भाग करीत भांदावारी \rightarrow CPL 5% भांदावारी ०.१०%</p>	

- लाइस्थ नाणाडीथ नाति :-
 संतुलन भजपी - न वधारी न घराडी

लक्षणा	वार्णन
उद्देश्य	भांदावारी जाने पृष्ठि वस्वी संतुलन
निर्घात	नघारी व्यर्षतंत्र स्थार पोथ

साधनी

- हेतुमा डोढ ड्रेडर नदी
- सिधिवडी स्थिर राजमा
- नी मपडोशित उपपडोश
- 0/00 / 0/05F

उत्तर

: अर्थतंत्र स्थिर गतिवर्ग सातै

उदाहरण : २०२०/२०२१ मा विपी पर स्थिर GDP १.१ - १.२ Neutral Stepped. CPT 11-8-21

नाणाडीय नातना शुष्ण उद्देश्यी :-

मोधवारी नियन्त्रण :- RBI नी प्रापमिड धरिय 47% मोधवारी
 उपाधारी कजपधानो ६.० ननी + 2.7% दालरन्स ६.० आ 2019 नी CPT
 नाणाडीय नातना अमवर्ड उज्ज नख्डी राफु ६.०

अर्थतंत्र वृद्धि :- वृद्धिनी प्रास्सादना आपयुं. आस इरीनी नकवकी
 वृद्धिनी सगती. GDP

नाणाडीय स्थिरता :- उमेडीमा पुंशुनी पपडोश, सिधिवडी अनी
 नाणाडीय डोढ नुं नीपमन घटाइयुं.

उमेगीरी अनी विनिमय दर :- उमेगीरी वधारवी अनी सपिधाना शुष्णनी
 स्थिर राणयुं.

नाणाडीय नातना साधनी :-

रिस्कर् उमेड आंशु छानडथा तेनी नाणाडीय नातनी
 उमवतगं सुडवा आटे फ्रवडा अनी पमोडा साधननी उपपडोश इरी ६.०

આ સાધનો દ્વારા RBI લિડવાઈટી (પૈસાનો પુરવઠો) બાજુ દર્શાવેલી અને બેંકોની ડેબ્ટ આપવાની ક્ષમતાને નિર્ધારિત કરે છે.

- પ્રત્યક્ષ સાધનો :- આ સાધનો પૈસાના પુરવઠાને સાધુ બાકર કરે છે અને તેના પ્રભાવ વ્યાજના અર્થગત પર પડે છે.

સાધન	વર્ગ	ઉદ્દેશ	અસર	ઉત્કૃષ્ટતા
રિપોર્ટ	RBI બેંકોને ટુકડાઓ લેણા આપે છે, તેના પર બાજુ દર્શાવેલી તેમની સિડ્યોરિટી RBI નેગાસે ઝુકી લેવા લે છે.	બેંકોની નિયંત્રણ અને બાજુ દર્શાવેલી નિર્ધારિત	વધારી -> લોન માંથી -> ડેબ્ટ દર્શાવેલી -> મેંબરો ઘટી -> લાભ સ્થિતિ -> ડેબ્ટ વધે	6.50% ઓક્ટોબર 2025
રિપોર્ટ રાઈ	RBI બેંકો પાસેથી આલેખિત નાગાલી છે, તેના પરનો બાજુ દર્શાવેલો.	બેંકોમાંથી પૈસા શોધી લેવા.	બેંકોને RBI માં પૈસા જમા કરવા પ્રેરવાનું -> લિડવાઈટી ઘટી	6.25% (રિપોર્ટ કરતાં 0.25% વધારે)
કર કોર્પોરેશન	બેંકોની તેમની મૂલ્ય વધારાનો ટીપ્પણી RBI માં રોકવામાં જમા રાખવાનો.	બેંકોની ડેબ્ટ વ્યાજવહી કમતાર દારાઈ/વધારા	વધારી -> બેંકો પાસે અમેંકો પૈસા -> ડેબ્ટ ઘટી દારાઈ -> વધુ ડેબ્ટ	4.50% (રિપોર્ટ)
સ્ટેટ્યુટી	બેંકોના તેમનાને ડિમન્ડ બેંક ટાઈમ લાઈમિટમાં નોટો સરકાર બોન્ડ્સ ગોલ્ડ વોરિ માં રાખવાનો.	બેંકોની લિડવાઈટી અને સરકારી ટિસાલ ની નિયંત્રણ	બેંકોની સુધારા અસરકારકતામાં સુધારા કરાવી.	18.00%

पुरोक्त साधना :- क्वा साधना डिजिटल वित्तणनी तंत्राप्रत अरे ह्
 कनी रोडस अडली घर असर डरी ह्

साधन	वर्ण	उद्देश	उदाहरण
स्थापन गार्ड अपिरेवन्स	RBI सडार ओन्डस अरी हे हे	असरभा लिडवडरी वधारणा / धाराडी	अरीती-न पंसा अर -> लिडवडरी कर्ष वेपण -> अंसा शोधाव -> अंसावरी क
आरिगत रिडवाय - गमिल	डोलाड लस पर अरकी शुपाना अडन प्याली	रडोडरन सडोडरीभां डोडर धरावा	रिपन अरिस्टेभां अणतडो एो आरिध वधारी
गारिल सुभेशन	RBI पंकीनी सलप / धवाण अरपी ह्	नालाडु धालन डरपु	इडर सैतनी वधुलन अरपी
डोडर रीशनिंग	RBI रोडस सडोडरी भारी डोडर अरपी ह् नडरी अरे	अनावाशक सैतनीभां डोडर धरावा	लडररी डार लस पर अरपी ह्

अन्य महत्वना साधना :-

साधन	वर्ण	उपयोग
लिडवडरी अंजकसडोडर डोनालरी	रिपी + रिवर्स रिपोनुं अधोवन	रोक ना लिडवडरी निंपभण
हर्भ रिपी अपिरेवन्स	7.14.28 रिवासनी ल नि	अधनगजालनी लिडवडरी
वैरिटीजल रैर रिपी	रल वलर हर साधरिपी	लिडवडरी गोषडा

• **मिनिटरी पॉलिसी डिविज़न (MPD) :-**

स्थान :- गवर्नर (चरघरसंग) . डिप्युटी गवर्नर खनी प निस्सगानी (सरकार द्वारा नोमिनेट)

जोडडी :- वर्षमां 6 वखल (जे मडनी जोड) नेमा नागाडीय नीतीना रिर्काल्पुशान पर मतदान चाप है.

अंदाजुत निर्णय प्रथम :- मोटोमाली ऐन्डमेसन टर्जिटिवा पर आदापीत नेमा आधिंड हैत विस्तरण करवाना आवी है.

सुपरबुद्धि :- 2025 सुवाभां MPD जोड्डमां मोधवारी खनी टौप्लड असर पर ध्यान डियात चपु है.

• **नागाडीय नीतीना विविध असरी :-**

नागाडीय नीती अमे डेन्ट्रीय खेड द्वारा आपनाववाभा आवतीनाती है. नेमा पसैनाना पुरवडा . व्याखर खनी कुडिना प्रवाडुने निंचगत डुरीनी आर्षमेत्र नी प्रवापीत करवाना आवी है. तनी आर्षमेत्र परनी मुख्य असर नीगी मुख्य है.

आधिंड वृद्धि :-

• **विस्तरणकारी नीति :-** व्याखर धराडीनी खनी चसानी पुरवडी वधारीनी रोडाण अरि अर्य वधे है. नेमाची GDP वृद्धि चाप है.

• **संशोधनकारी नीति :-** व्याखर वधारीनी अर्य खनी रोडाण धराडी है, ने वृद्धि नी हागी पाडी रकी है.

दुगावाः :-

नीचा व्याखरपी अंग वाच्ये छै, नीचाची दुगावाची वधा गडै छै.

उरा व्याखरपी अंग धरै छै, नी दुगावाने नियंत्रणशां बाच्ये छै.

जरीजगारी :-

विस्तारगहारी नातीचा व्यावसायिक धरु रोडाण छै छै, नीचाचा नोकुरी वधै छै, अनी जरीजगारी धरै छै.

संछिन्नकारी नातीचा रोडाण धरै छै, नी जरीजगारी वधारी गडै छै.

विनिगय धर :-

उरा व्याखरपी विदेशी अडी रखाडस्य छै, नीचाची रुपियां अल्पुत बाप छै.

नीचा व्याखरपी अडी अघार वी छै, नी रुपियांनी नकली पाडी छै.

रोडाण अनी अयत :-

नीचा व्याखरपी लोन अमती बाप छै, नी रोडाणने प्रोत्साहन खापे छै.

उरा व्याखरपी अयत वधै छै, अंतु रोडाण धरै छै.

आडंगा अनी नाणाडीय स्थिरता :-

नीचा माधनीची अंकीनी लिडिठडिही निराजत बाप छै.

આસ વિસ્તરણથી નાણાકીય આસ્પરતા વધે રહે છે.

નાણાકીય નાતિની સામાન્ય લોકો નો અસરો

નાણાકીય નાતિ સમુદાય દ્વારા રિપોર્ટે છે. પરંતુ વર્ગીકૃત સાધારણ લોકો અસર રહે છે. પરંતુ તેની અસર સામાન્ય લોકોના મોડિસ્ટ મુલ્યના વાળ વડે છે.

અસર નું ક્ષેત્ર	વિસ્તરણકારી નાતિ	સહાયનકારી નાતિ
લોન અને EMI	ફોન/કાર લોન સસ્તી → EMI ઘટે લાભના લોન પર રૂ 500-1000 આડું બચાવ	EMI વધે → બોક્ષ વધે.
બચત અને FD	બચત ખાતા / FD પર વ્યાજ દરે → બચત નું વળતર વધે	FD પર વ્યાજ વધે → વારવટ નાણાકીય કાચી
ખર્ચ અને ખરીદી	સસ્તી માન → કાર, ઘર, મોબાઇલ ના ખરીદી વધે	મોંઘા માન → ખર્ચ ઘટે અને ટ બચાવે.
નોકરી અને આવક	બાવસાધ વધે → નોકરી મોવધે, પગાર વધારી	મોંઘા → છૂટકા, પગાર કાચ
કુળાલો અને કિંમતી	દારતુઓ મોંઘા → દાન-શાકભાજી ના ભાવ વધે	કિંમતો ઘટે → બચત માં રાકત
કરિબંધાર / મ્યુચ્યુઅલ ફંડ	શોકાળ વધે → અમર ઉઠે	શોકાળ વધે → અમર ઘટે

नाणाडीय नातिनी वीपारीखी परनी असरी

नाणाडीय नाति राडा ना रीपीरिट टरम औपन भाईट औपरिगानन वीरी वीपारीखीनी स्टोक , डोभाडीरी , डीरिडस ऑन्ड अने डारवोटिज भाईटगा साया परीडा रीते असर डी ही अनेरी विस्तरणकारी अने संडीयनकारी नाति पर आधात छे.

असर नुं डीप	विस्तरणकारी नाति	संडीयनकारी नाति
स्टोक भाईट	लोन सस्ती → डीरिडि नरीवडे → अमुस भाईट	लोन भांघा → अर्य धरि → अरे भाईट
डोभाडीरी	नायारेटे → गोल्डभा गेडाणवडे डुड भांग धरि.	डिया रीट → गील्ड धरि डुड भांग धरि
डीरिडस	डुपिपी नमली → अडेसपोर्टसने डुघाही , अडेसपोर्टसने नुडशान	डुपिपी अकण्कु → अडेसपोर्टसने डुघाही अडेसपोर्टसने नुडशान
ऑन्ड / डीट भाईट	ऑन्ड वॉल धरि → ऑन्ड डिभते धरि	वील्ड धरि → ऑन्ड डिभते धरि
वोलोटावही	अओधी अनिअधता → लई वॉलेटावही	डुरा अनिअधता → डुघ वोलोटावही

नाणाडीय नातिनी आधात अने निडामकारी परनी असरी :-

नाणाडीय नाति गुप्तरी विनिमय हर व्याहर अने अर्घातंत्रनी भांगनी पुलावात डरीनी आधात अने निडाम पर असर डी ही.

विनिमय दर पर व्यसर (प्राथमिक व्यसर) :-

विस्तारवादी नीति (नीचा व्याहर) :-

विदेशी भुडी व्यसर लरी छै. बेनाची स्वाभिक हुकरवा नवनी पडी छै, निडासकारी गारि निडास सस्ती बाप, विदेशी व्यहरनां सधरि वधी. निडासकारी आवातकारी गारि व्यापल भोधी बाप न अरि वधी. भाकिन लरी व्यहरवा व्यापल छै.

संडीचनकारी नीति (छिया व्याहर) :-

विदेशी भुडी व्यस्रबाप छै, बेनाची हुकरवा भवपुल बाप छै. निडासकारी गारि निडास गंधी बाप छै. विदेशी व्यहरनां सधरि गारि. निडासकारी व्यहर आवातकारी गारि व्यापल सस्ती बाप न अरि वधी. भाकिन लरी व्यहरवा व्यापल पधे.

भांग रानी उगापी पर व्यसर (परौड व्यसर) :-

विस्तारवादी नीति :- अर्धसंभ्रमां भांग वधि छै. बेनाची स्वाभिक वस्तुखीनी भांग वधी नु व्यापल वधि गडी, परंतु उगापी वधी ती निडासकारोने व्यस्र वधि.

संडीचनकारी नीति :-

भांग लरी छै नु व्यापल लरी. उगापी निधप्रणमां रडी ती निडासकारोने व्यसर अंजलीनी लाल गधे.

डिडि रानी रोजाल पर व्यसर :-

नीरा व्यहरधी लोन सस्ती बाप छै. न निडासकारी रानी व्यापलकारी व्यस्र व्यस्रवा विस्तारी गडी, परंतु विनिमय रानी व्यसर वधु प्रपल गधे छै.

दुगा व्यहरधी डिडि गोपु बाप नु व्यस्रवा विस्तारमां व्यस्रवा न